

Μετονομασίες χωριών στην Πελοπόννησο

Δεν είναι σε όλους τους Έλληνες γνωστό πως το Ελληνικό κράτος από τότε που ιδρύθηκε προχώρησε-και συνεχίζει μάλιστα ακόμα και σήμερα-σε μία εκτεταμένη επιχείρηση μετονομασίας χωριών αλλά και πόλεων. Ο λόγος είναι πως υπήρχε πλήθος τοπωνυμίων που δεν είχαν Ελληνική προέλευση (κυρίως Τούρκικα και Αλβανικά) ή άλλα που θεωρήθηκαν “μπανάλ” και αντικαταστάθηκαν από πιο προσιτά ή αρχαιοελληνικά κλπ.

Νομίζουμε λοιπόν πως αξίζει τον κόπο να κάνουμε μια αναδρομή και να γνωρίσουμε τα παλιά τοπωνύμια των χωριών της χώρας μας, κάνοντας αρχή από την Πελοπόννησο και αργότερα και άλλων περιοχών. Αυτό φυσικά μέσω της ιστοσελίδας του συγγραφέα Δημήτρη Λιθοξόου που έχει πραγματοποιήσει τέτοιες μελέτες.

Έτσι μπορείτε να δείτε στη λίστα παρακάτω (με αλφαβητική σειρά) τα παλιά ονόματα των χωριών της Πελοποννήσου στην πρώτη στήλη και δίπλα τη σημερινή τους ονομασία, αλλά και το έτος μετονομασίας.

1ο μέρος: Α-Λ

<http://www.lithoksou.net/p/metonomasies-ton-oikismon-tis-peloponnisoy-l>

2ο μέρος: Μ-Ψ

<http://www.lithoksou.net/p/metonomasies-ton-oikismon-tis-peloponnisoy-m-ps>

Μετονομασίες χωριών στην Πελοπόννησο

Δεν είναι σε όλους τους Έλληνες γνωστό πως το Ελληνικό κράτος από τότε που ιδρύθηκε προχώρησε-και συνεχίζει μάλιστα ακόμα και σήμερα-σε μία εκτεταμένη επιχείρηση μετονομασίας χωριών αλλά και πόλεων. Ο λόγος είναι πως υπήρχε πλήθος τοπωνυμίων που δεν είχαν Ελληνική προέλευση (κυρίως Τούρκικα και Αλβανικά) ή άλλα που θεωρήθηκαν “μπανάλ” και αντικαταστάθηκαν από πιο προσιτά ή αρχαιοελληνικά κλπ.

Νομίζουμε λοιπόν πως αξίζει τον κόπο να κάνουμε μια αναδρομή και να γνωρίσουμε τα παλιά τοπωνύμια των χωριών της χώρας μας, κάνοντας αρχή από την Πελοπόννησο και αργότερα και άλλων περιοχών. Αυτό φυσικά μέσω της ιστοσελίδας του συγγραφέα Δημήτρη Λιθοξόου που έχει πραγματοποιήσει τέτοιες μελέτες.

Έτσι μπορείτε να δείτε στη λίστα παρακάτω (με αλφαβητική σειρά) τα παλιά ονόματα των χωριών της Πελοποννήσου στην πρώτη στήλη και δίπλα τη σημερινή τους ονομασία, αλλά και το έτος μετονομασίας.

1ο μέρος: Α-Λ

<http://www.lithoksou.net/p/metonomasies-ton-oikismon-tis-pe-loponnisoy-l>

2ο μέρος: Μ-Ψ

<http://www.lithoksou.net/p/metonomasies-ton-oikismon-tis-pe-loponnisoy-m-ps>

Μια άγνωστη πλευρά της πανέμορφης Μάνης !

Μανιάτικος γδικιωμός

Μια ιστορική άγνωστη πλευρά της πανέμορφης Μάνης !

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΟΙ ΣΥΝΗΘΙΖΟΥΝ ΝΑ ΝΤΥΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΘΕ ΕΠΟΧΗΣ ΣΧΕΔΟΝ ΜΕ ΕΝΑ ΦΩΤΟΣΤΕΦΑΝΟ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΒΑΛΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. Η ΕΛΛΑΔΑ ΟΜΩΣ (ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΙΧΕ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΣΧΗΜΕΣ Η ΕΣΤΩ ΑΜΦΙΛΕΓΟΝΕΝΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΜΑΣΤΕ ΤΑ "ΑΙΡΕΤΙΚΑ" ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΣΚΟΠΙΜΟ ΝΑ ΤΙΣ ΠΡΟΒΑΛΟΥΜΕ ΚΑΙ ΑΥΤΕΣ.

ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΗΤΑΝ Ο ΜΑΝΙΑΤΙΚΟΣ ΓΔΙΚΙΩΜΟΣ ΠΟΥ ΝΑΙ ΜΕΝ ΜΕ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΗΚΕ, ΑΛΛΑ ΕΧΕΙ ΑΦΗΣΕΙ ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΕΠΟΧΗ ΚΑΙ ΕΝΑΝ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ. ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΗΤΑΝ, ΤΟ ΠΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΙΑΤΙ...

Στο κλίμα των σκληρών αγώνων επικράτησης μεταξύ των πατριών (οικογενειών), αναπτύχθηκε η βεντέτα, ο λεγόμενος «γδικιωμός» ή δικιωμός – που αφορούσε αρχικά το σόι ή την οικογένεια και όχι το άτομο – ήταν η τιμωρία μιας πράξης που είχε γίνει σε βάρος της οικογένειας.

Την τιμωρία αποφάσιζε ψύχραιμα ένα οικογενειακό συμβούλιο, ενώ δεν ήταν απαραίτητο να τιμωρηθεί προσωπικά ο ένοχος της πράξης. Η βεντέτα μπορούσε να στραφεί και εναντίον άλλου μέλους της αντίπαλης οικογένειας.

Τα αρσενικά παιδιά της οικογένειας, σε περίπτωση πού ο πατέρας έπεφτε θύμα γδικιωμού, ανατρέφονταν με μοναδικό σκοπό μεγαλώνοντας να πάρουν το αίμα του πίσω. Όταν η εκδίκηση ολοκληρωνόταν, η οικογένεια πού πήρε ικανοποίηση κλεινόταν στο σπίτι της, για να μην προκαλέσει την οικογένεια του σκοτωμένου. Συχνά στόχος ήταν η ολοκληρωτική εκμηδένιση της αντίπαλης οικογένειας. Το πρώτο κτύπημα δε γινόταν ποτέ απροειδοποίητα η πλευρά που προκαλούσε κήρυσσε επίσημα τον πόλεμο, χτυπούσαν οι καμπάνες, τα δυο αντίπαλα μέρη πήγαιναν στους πύργους τους κι από κει και πέρα κάθε μέσο καταστροφής ήταν επιτρεπτό.

Ο ουδέτερος πληθυσμός του χωριού στο διάστημα που διαρκούσε η βεντέτα ή κρυβόταν ή απομακρυνόταν όσο να τελειώσει ο μικρός πόλεμος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο κώδικας της βεντέτας επέτρεπε μια προσωρινή ανάπαυλα, την «τρέβα» την εποχή του οργώματος, της σποράς, του θερισμού, του αλωνίσματος και όταν μάζευαν τις ελιές. Τα αντιμαχόμενα μέρη δούλευαν τότε σε γειτονικά

χωράφια με νεκρική σιγή και τη νύχτα εφοδίαζαν τους πύργους με τρόφιμα και πυρομαχικά. Ο αγώνας ξανάρχιζε μόλις τέλειωνε η συγκομιδή.

Μια περιορισμένη ανακωχή μπορούσε επίσης να γίνει όταν ένα μέλος των αντιπάλων οικογενειών είχε βαφτίσια, γάμο ή κάτι ανάλογο. Ο συνηθέστερος φυσικά τρόπος με τον οποίο τέλειωνε η βεντέτα ήταν η εκμηδένιση της μιας μερίδας, οπότε τα υπολείμματά της σκορπίζονταν σε άλλα χωριά, αφήνοντας τους πύργους και τα χωράφια τους στο νικητή, ο οποίος έμενε αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος, ώσπου μια άλλη Νυκλιάνικη οικογένεια κατόρθωνε να συγκεντρώσει ή να δημιουργήσει αρκετή δύναμη για να τον προκαλέσει.

Μπορούσε όμως και να μείνει αν ήθελε, στο χωριό η νικημένη παράταξη, αν ζητούσε από το νικητή συγγνώμη με, ένα καθορισμένο τελετουργικό τυπικό. Τα πράγματα ήταν απλούστερα στις περιπτώσεις φόνων δίχως γενικότερες προεκτάσεις, οπότε, ύστερα από μια καθορισμένη, απλούστερη από την προηγούμενη, διαδικασία, ο μετανοημένος φονιάς γινόταν ο ιδιαίτερος προστάτης και ευεργέτης της οικογένειας που αδίκησε όλα αυτά τα θέματα τα τακτοποιούσε ένα τοπικό συμβούλιο, η Γεροντική, μοναδικός θεσμός, υπό τον μπέη ή τον αρχικαπετάνιο, που φρόντιζε για την τάξη στη Μάνη.

Ένα γεγονός που μπορούσε να συμβιβάσει τα αντιμαχόμενα μέρη ήταν η τουρκική απειλή. Η πιο μακρόχρονη ανακωχή ήταν η γενική τρέβα που ζήτησε ο Μαυρομιχάλης την παραμονή του πόλεμου της Ανεξαρτησίας. Οι αντιδικίες πάντως συνεχίστηκαν και μετά την απελευθέρωση, αλλά σιγά-σιγά οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις μεταξύ Νυκλιάνων και υποτακτικών διαλύονταν, η παράδοση της βίας όμως συνεχίστηκε, έστω και χωρίς πια τους μεγάλους πολέμους των Νυκλιάνων. Η παράδοση δεν κόπηκε αμέσως, αλλά περιορισμένη με μεμονωμένες εκδηλώσεις, συνεχίστηκε ως το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Σήμερα φυσικά όλα αυτά αποτελούν αναμνήσεις μιας άλλης εποχής.

Πηγή: mani.org.gr

Το Ηπειρώτικο πολυφωνικό (Ηπειρωτική πολυφωνία) και ποια η προέλευσή του ;

Ταυτότητα:

Είναι ένα Εθνομουσικολογικό φαινόμενο παλαιότατης καταγωγής, συνυφασμένο με την κοινοτική δομή και έκφραση των πληθυσμών της παραμεθόριας Ηπείρου και της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας, των οποίων αποτελεί ζωντανό στοιχείο πολιτισμικής ταυτότητας. Η δομή και το ύφος της ερμηνείας του δημιουργούν μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες φόρμες στο ρεπερτόριο της παγκόσμιας λαϊκής πολυφωνίας.

Τόπος:

Το Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι είναι διαδεδομένο στην παραμεθόρια Ήπειρο και τη Νότια Αλβανία. Αποτελεί ζώσα παράδοση σε πολλά από τα χωριά των περιοχών Πωγωνίου, Άνω Πωγωνίου του πρώην Νομού Ιωαννίνων, Μουργκάνας και Φιλιατών του πρώην Νομού Θεσπρωτίας καθώς και σε χωριά της Κόνιτσας. Απαντάται, επίσης, στην «απέκει» πλευρά των Ελληνοαλβανικών συνόρων, στα χωριά της Δερόπολης, του Άνω Πωγωνίου, του θεολόγου (Ριζά), του Βούρκου και της Χειμάρρας – περιοχές της ελληνικής μειονότητας στη Νότια Αλβανία.

Ως χωριά με ξεχωριστή πολυφωνική παράδοση στην παραμεθόρια Ήπειρο, ανάμεσα σε άλλα, αξίζει να μνημονευθούν, από ανατολικά προς δυτικά, το Δολό, η Πωγωνιανή, οι Ποντικάτες, η Χρυσόδουλη, το Μαυρόπουλο, το Ζάβροχο, τα Κτίσματα, η Χαραυγή, η Καστάνιανη Πωγωνίου, ο Παρακάλαμος, το Μαυρονόρος, ο Λιάς, το Βαβούρι, ο Τσαμαντάς, ο Αμπελώνας

(Πόβλα), το Γιρομέρι, το Πλαίσιο, η Σαγιάδα. Χωριά της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία, διακεκριμένα για τη ζώσα πολυφωνική τους παράδοση είναι, ανάμεσα σε άλλα, η Πολύτσανη και το Χλωμό στο Άνω Πωγώνι, η Δερβιτσάνη, η Γράψη, η Γλύνα στη Δερόπολη, το Σελιό, η Σωτήρα, η Κοσοβίτσα, στην Άνω Δερόπολη, η Δίβρη στα Ριζά, η Φοινίκη στο Βούρκο, η Χειμάρρα στην ενδότερη, παράκτια περιοχή.

Πέρα όμως από τους «γενέθλιους» τόπους της, η Ηπειρώτικη Πολυφωνία διαδίδεται πλέον και σε αστικά κέντρα, λόγω της μετανάστευσης, αλλά και λόγω της διάδοσης του είδους με νεότερους τρόπους. Έτσι, με την ενεργοποίηση σειράς ομίλων και σχημάτων καθώς και τη λειτουργία εργαστηρίων πολυφωνίας, το Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι απαντά σήμερα στην Αθήνα, τα Ιωάννινα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ πυρήνες πολυφωνίας δημιουργούνται και σε άλλες πόλεις αλλά και στο εξωτερικό, μέσω μεταναστών, σεμιναρίων και σχημάτων.

II. Ταυτότητα του φορέα του στοιχείου ΑΠΚ

1. Πρόσωπο, ομάδα, οργανισμός

Φορείς του στοιχείου είναι όλοι όσοι τραγουδούν το

Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι είτε στις τοπικές κοινωνίες είτε σε νεότερες συλλογικότητες, στους χώρους της αποδημίας και το αστικό περιβάλλον.

Κείμενο του **Λάμπρου Λιάβα**

«Η απόδοση των τραγουδιών αυτών γίνεται από ομάδα τραγουδιστών που πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον 4 άτομα. Ο συνηθέστερος αριθμός είναι 5, αλλά μπορεί να φτάνει και 6, 7 ή ακόμη και 10 τραγουδιστές – ανάλογα με τους ισοκράτες (ώστε να “γεμίζει το τραγούδι και να πάει βρονταριά!”) Ο κορυφαίος της ομάδας τραγουδάει την κυρίως μελωδία, δηλαδή αρχίζει, “παίρνει” το τραγούδι, γι’ αυτό ονομάζεται **πάρτης** ή **πάρτης** ή **σηκωτής**. Του απαντάει ο δεύτερος που “γυρίζει” ή “τσακίζει” το τραγούδι, γι’ αυτό και λέγεται **γυριστής**, ενώ οι υπόλοιποι, οι **ισοκράτες**, κρατούν το “ίσο”, δηλαδή το φθόγγο της τονικής της μελωδίας. Στην ομάδα αυτή μπορεί να προστεθεί (επιπλέον ή σε αντικατάσταση του γυριστή) κι ένα ακόμη τραγουδιστής, ο **κλώστης**, που κάνει ιδιόμορφους λαρυγγισμούς με ψεύτικη φωνή (“φαλτσέτο”, όπως στα τυρολέζικα γιόντλερ), “κλώθοντας” το τραγούδι ανάμεσα στην τονική και στην υποτονική της μελωδίας. Μια τεχνική του χεριού που κρατάει τ’ αδράχτι όταν κλώθει το νήμα. Το χέρι όχι μόνο βάζει τ’ αδράχτι σε περιστροφική κίνηση (κλωθογυρίζει) αλλά το ανεβοκατεβάζει κιόλας κάθε τόσο. Ο συσχετισμός είναι φανερός.

Τόσο ο γυριστής όσο και ο κλώστης κόβουν απότομα το τραγούδι στην υποτονική της κλίμακας δημιουργώντας έτσι με τον τελευταίο φθόγγο του πάρτη μια έντονη διαφωνία (διάστημα 2ας), που είναι το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της πολυφωνικής φόρμας και της δίνει ένα ιδιόμορφο άκουσμα. (...)

(...) Όσον αφορά στην καταγωγή αυτής της πολυφωνικής φόρμας, παρόλο που η έρευνα δεν έχει καταλήξει ακόμη σε βέβαια

συμπεράσματα, όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι ανάγεται σε πολύ παλιές (ίσως ακόμη και προελληνικές) εποχές. Πράγματι οι μελωδίες των τραγουδιών (μαζί με ορισμένα ακόμη της Ηπείρου και κάποια γυναικεία τραγούδια της Θεσσαλίας) είναι οι μοναδικές στον ελλαδικό χώρο που έχουν διατηρήσει την πεντατονική ανημίτονη κλίμακα (μουσική κλίμακα που αποτελείται από 5 νότες, χωρίς ημιτόνια). Η κλίμακα αυτή, όπως έχει αποδείξει η πρόσφατη μουσικολογική έρευνα, ταυτίζεται με το δώριο τρόπο των αρχαίων Ελλήνων, την κατεξοχήν ελληνική αρμονία.»

Παρατηρώντας κανείς τον τρόπο λειτουργίας ενός ηπειρώτικου πολυφωνικού συνόλου, μπορεί εύκολα να αντιληφθεί ότι η συμμετοχή σε μία τέτοια ομάδα προϋποθέτει πρώτ' απ' όλα την βιωματική σχέση τού κάθε μέλους με το ηπειρώτικο τραγούδι, αλλά και τους ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των μελών του συγκροτήματος ώστε να λειτουργήσουν σαν ενιαίο σύνολο. Η ιδιαιτερότητα των πολυφωνικών συγκροτημάτων έχει να κάνει με τον απόλυτο συντονισμό και τη συλλογικότητα της έκφρασης, αλλά την ίδια στιγμή απαιτεί και τον ξεκάθαρο διαχωρισμό των ρόλων και των φωνών, μέσα σε μία ιεραρχία η οποία παραμένει αυστηρή για να μπορέσει να λειτουργήσει το σύνολο. Αυτή η πειθαρχία και ο σαφής διαχωρισμός των ρόλων δεν περιορίζει τα εκφραστικά μέσα του μέλους του συγκροτήματος.

Αντίθετα, η λειτουργία μέσα από αυτούς τους κανόνες ελευθερώνει την έκφραση, και όπως αναφέρει ο **Μιχάλης Γκανάς** «αυτά τα τραγούδια δεν βασίζονται σ' έναν καλλίφωνο τραγουδιστή αλλά στην πολυφωνία της ομάδας. Οι φωνές ξεσκίζονται, χωρίς καμία έγνοια να είναι “ωραίες”, εκφράζοντας ένα κοινό πάθος που έρχεται από πολύ μακριά».

Μια ιστορική άγνωστη πλευρά της πανέμορφης Μάνης !

Μανιάτικος γδικιωμός
Μια ιστορική άγνωστη πλευρά της πανέμορφης Μάνης !

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΟΙ ΣΥΝΗΘΙΖΟΥΝ ΝΑ ΝΤΥΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΘΕ ΕΠΟΧΗΣ ΣΧΕΔΟΝ ΜΕ ΕΝΑ ΦΩΤΟΣΤΕΦΑΝΟ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΒΑΛΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. Η ΕΛΛΑΔΑ ΟΜΩΣ (ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΙΧΕ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΣΧΗΜΕΣ Η ΕΣΤΩ ΑΜΦΙΛΕΓΟΜΕΝΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΜΑΣΤΕ ΤΑ "ΑΙΡΕΤΙΚΑ" ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΣΚΟΠΙΜΟ ΝΑ ΤΙΣ ΠΡΟΒΑΛΟΥΜΕ ΚΑΙ ΑΥΤΕΣ.

ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΗΤΑΝ Ο ΜΑΝΙΑΤΙΚΟΣ ΓΔΙΚΙΩΜΟΣ ΠΟΥ ΝΑΙ ΜΕΝ ΜΕ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΗΚΕ, ΑΛΛΑ ΕΧΕΙ ΑΦΗΣΕΙ ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΕΠΟΧΗ ΚΑΙ ΕΝΑΝ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ. ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΗΤΑΝ, ΤΟ ΠΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΙΑΤΙ...

Στο κλίμα των σκληρών αγώνων επικράτησης μεταξύ των πατριών (οικογενειών), αναπτύχθηκε η βεντέτα, ο λεγόμενος «γδικιωμός» ή δικιωμός – που αφορούσε αρχικά το σόι ή την οικογένεια και

όχι το άτομο – ήταν η τιμωρία μιας πράξης που είχε γίνει σε βάρος της οικογένειας.

Την τιμωρία αποφάσιζε ψύχραιμα ένα οικογενειακό συμβούλιο, ενώ δεν ήταν απαραίτητο να τιμωρηθεί προσωπικά ο ένοχος της πράξης. Η βεντέτα μπορούσε να στραφεί και εναντίον άλλου μέλους της αντίπαλης οικογένειας.

Τα αρσενικά παιδιά της οικογένειας, σε περίπτωση που ο πατέρας έπεφτε θύμα γδικιωμού, ανατρέφονταν με μοναδικό σκοπό μεγαλώνοντας να πάρουν το αίμα του πίσω. Όταν η εκδίκηση ολοκληρωνόταν, η οικογένεια που πήρε ικανοποίηση κλεινόταν στο σπίτι της, για να μην προκαλέσει την οικογένεια του σκοτωμένου. Συχνά στόχος ήταν η ολοκληρωτική εκμηδένιση της αντίπαλης οικογένειας. Το πρώτο κτύπημα δε γινόταν ποτέ απροειδοποίητα η πλευρά που προκαλούσε κήρυσσε επίσημα τον πόλεμο, χτυπούσαν οι καμπάνες, τα δυο αντίπαλα μέρη πήγαιναν στους πύργους τους κι από κει και πέρα κάθε μέσο καταστροφής ήταν επιτρεπτό. Ο ουδέτερος πληθυσμός του χωριού στο διάστημα που διαρκούσε η βεντέτα ή κρυβόταν ή απομακρυνόταν όσο να τελειώσει ο μικρός πόλεμος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο κώδικας της βεντέτας επέτρεπε μια προσωρινή ανάπαυλα, την «τρέβα» την εποχή του οργώματος, της σποράς, του θερισμού, του αλωνίσματος και όταν μάζευαν τις ελιές. Τα αντιμαχόμενα μέρη δούλευαν τότε σε γειτονικά χωράφια με νεκρική σιγή και τη νύχτα εφοδίαζαν τους πύργους με τρόφιμα και πυρομαχικά. Ο αγώνας ξανάρχιζε μόλις τέλειωνε η συγκομιδή. Μια περιορισμένη ανακωχή μπορούσε επίσης να γίνει όταν ένα μέλος των αντιπάλων οικογενειών είχε βαφτίσια, γάμο ή κάτι ανάλογο. Ο συνηθέστερος φυσικά τρόπος με τον οποίο τέλειωνε η βεντέτα ήταν η εκμηδένιση της μιας μερίδας, οπότε τα υπολείμματά της σκορπίζονταν σε άλλα χωριά, αφήνοντας τους πύργους και τα χωράφια τους στο νικητή, ο οποίος έμενε αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος, ώσπου μια άλλη Νυκλιάνικη οικογένεια κατόρθωνε να συγκεντρώσει ή να δημιουργήσει αρκετή δύναμη για να τον προκαλέσει.

Μπορούσε όμως και να μείνει αν ήθελε, στο χωριό η νικημένη παράταξη, αν ζητούσε από το νικητή συγγνώμη με, ένα καθορισμένο τελετουργικό τυπικό. Τα πράγματα ήταν απλούστερα στις περιπτώσεις φόνων δίχως γενικότερες προεκτάσεις, οπότε, ύστερα από μια καθορισμένη, απλούστερη από την προηγούμενη, διαδικασία, ο μετανοημένος φονιάς γινόταν ο ιδιαίτερος προστάτης και ευεργέτης της οικογένειας που αδίκησε όλα αυτά

τα θέματα τα τακτοποιούσε ένα τοπικό συμβούλιο, η Γεροντική, μοναδικός θεσμός, υπό τον μπέη ή τον αρχικαπετάνιο, που φρόντιζε για την τάξη στη Μάνη.

Ένα γεγονός που μπορούσε να συμβιβάσει τα αντιμαχόμενα μέρη ήταν η τουρκική απειλή. Η πιο μακρόχρονη ανακωχή ήταν η γενική τρέβα που ζήτησε ο Μαυρομιχάλης την παραμονή του πόλεμου της Ανεξαρτησίας. Οι αντιδικίες πάντως συνεχίστηκαν και μετά την απελευθέρωση, αλλά σιγά-σιγά οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις μεταξύ Νυκλιάνων και υποτακτικών διαλύονταν, η παράδοση της βίας όμως συνεχίστηκε, έστω και χωρίς πια τους μεγάλους πολέμους των Νυκλιάνων. Η παράδοση δεν κόπηκε αμέσως, αλλά περιορισμένη με μεμονωμένες εκδηλώσεις, συνεχίστηκε ως το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Σήμερα φυσικά όλα αυτά αποτελούν αναμνήσεις μιας άλλης εποχής.

Πηγή: mani.org.gr

8+1 ιδέες για καλό Πάσχα στη Θεσσαλονίκη

Τι μπορείτε να κάνετε στην Θεσσαλονίκη τη Μεγάλη Εβδομάδα; Πού θα κάνετε Ανάσταση με θέα την πόλη, πού θα φάτε το καλύτερο τριγωνάκι, τι παιδικές δραστηριότητες υπάρχουν τις επόμενες μέρες και ποιο είναι το καλύτερο σημείο για να δείτε το ανοιξιάτικο ηλιοβασίλεμα;

Μια σειρά από προτάσεις για να περάσετε ξεχωριστές μέρες στην συμπρωτεύουσα, ακολουθούν στο σύνδεσμο παρακάτω...

Πασχαλινά έθιμα στις Κυκλάδες

Το Πάσχα στην Ελλάδα εορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά την πανσέληνο της Εαρινής Ισημερίας και θεωρείται η μεγαλύτερη και πλουσιότερη σε λαογραφικές εκδηλώσεις χριστιανική γιορτή. Όπως σε όλη την Ελλάδα, έτσι και στις Κυκλάδες το Πάσχα αναβιώνουν πατροπαράδοτα ήθη, έθιμα και παραδόσεις. Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού γιορτάζονται με ξεχωριστή λαμπρότητα και κατάνυξη σε κάθε κυκλαδονήσι.

ΜΑΣΚΟΥΛΑ ΚΑΙ ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΔΡΟ

Ας δούμε λοιπόν τι περίπου λαμβάνει χώρα σε καθένα από αυτά, κυρίως κατά το Μεγάλο Σάββατο όπως τα βρήκαμε από το site www.e-kyklades.gr

- Στην **Αμοργό** το Σάββατο του Λαζάρου οι νοικοκυρές πλάθουν κουλουράκια σε ανθρωπόμορφα σχήματα τα «λαζαράκια» ή «κουκλάκια». Η Μεγάλη Εβδομάδα ξεκινά με το παραδοσιακό άσπρισμα των σπιτιών και των δρόμων. Τη Μεγάλη Παρασκευή προσφέρονται ψωμί, ελιές και νηστίσιμα γλυκά και κατά την περιφορά του Επιταφίου οι γυναίκες ραίνουν την πομπή με αρώματα. Το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα, οι νέοι συγκεντρώνονται στα προαύλια των εκκλησιών και συμμετέχουν σε ομαδικά παραδοσιακά παιχνίδια.
- Στην **Ανάφη**, το απόγευμα του Μ. Σαββάτου σε όλο το χωριό είναι διάχυτη η μυρωδιά του ξύλου (αμπελόκλαδα) που καίγεται επί πολύ ώρα για να προετοιμάσει το «φουρνί» να δεχτεί το κατσικάκι σε ταψί με αναφιώτικο τυρί, σκεπασμένο καλά με αλουμινόχαρτο. Η πόρτα του «φουρνιού» σφραγίζεται με λάσπη καθώς και η καπνοδόχος, για να μην περάσει αέρας και καεί το κρέας. Επίσης ξεχωρίζουν το κίτρινο ψωμί ή αλλιώς τυρόπιτα καθώς και τα μελιτερά (με φρέσκια μυζήθρα).
- Στην **Άνδρο** το βράδυ της Ανάστασης οι νέοι τοποθετούν σιδερένιους σωλήνες στο χώμα, τους γεμίζουν με μπαρούτι και τους πυροδοτούν. Την ημέρα της Ανάστασης τρώνε τον παραδοσιακό «λαμπριάτη», ψητό αρνί ή κασίκι στο φούρνο γεμιστό με λαχανικά. Στην Παλαιόπολη, στο Κόρθι και σε άλλα χωριά το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα παίζουν στο δρόμο τα «τσούνια», παραδοσιακό παιχνίδι που μοιάζει με το μπόουλινγκ.
- Στην **Ηρακλεία** την παραμονή του Πάσχα οι νοικοκυρές ετοιμάζουν μαγειρίτσα και μελιτίνια, γλυκίσματα που φτιάχνονται από φρέσκια ντόπιακατσικίσια μυζήθρα. Το απόγευμα προετοιμάζουν το παραδοσιακό γεμιστό κασίκι με ρύζι και συκωταριά το οποίο σιγοψήνεται στο ξυλόφουρνο μέχρι το τέλος της Αναστάσιμης ακολουθίας.

Την ημέρα του Πάσχα, οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στις αυλές των σπιτιών, ψήνουν αρνιά και διασκεδάζουν με παραδοσιακά τραγούδια και χορό μέχρι την αυγή.

- Στην **Ίο** το Σάββατο του Λαζάρου οι κάτοικοι φτιάχνουν τα «λαζαράκια», σταφιδόψωμα σε ανθρωπόμορφα σχήματα. Την Μεγάλη Παρασκευή, μετά την Αποκαθήλωση, οι νέοι του νησιού παίζουν τις «μπάλες», ένα παιχνίδι με μικρές σιδερένιες κόκκινες και πράσινες μπάλες. Κατά την Περιφορά των Επιταφίων των δύο Ενοριών του νησιού τα Εγκώμια ψάλλονται από χορωδίες γυναικών και κοριτσιών. Την εβδομάδα μετά το Πάσχα, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ίου «Η Φοινίκη» αναβιώνει το έθιμο της «κούνιας».

ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ

- Στα **Κουφονήσια** τη Μεγάλη Πέμπτη, μετά το τέλος της ακολουθίας των Παθών, οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στην εκκλησία και στολίζουν τον Επιτάφιο με άνθη, μια κυρία ψάλλει το μοιρολόι της Παναγίας και οι γυναίκες παραμένουν στην εκκλησία κοντά στον Επιτάφιο μέχρι το πρωί. Τη Μεγάλη Παρασκευή το λιμάνι φωταγωγείται από άκρη σε άκρη με δάδες και γίνεται η περιφορά του Επιταφίου. Ανήμερα του Πάσχα οι κάτοικοι γεύονται κατσίκι γεμιστό με ρύζι στον φούρνο, το παραδοσιακό φαγητό της ημέρας. Την επόμενη εορτάζεται ο πολιούχος Άγιος Γεώργιος με λειτουργία και λιτάνευση της εικόνας η οποία συνοδεύεται από ψαροκάικα που παραπλέουν της

πομπής. Κατόπιν γίνεται πανηγύρι, προσφορά του «πανηγυρά» ο οποίος μετά από κλήρωση διοργανώνει τη γιορτή με δωρεάν προσφορά φαγητών και ποτών.

- Στη **Κύθνο** το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου γίνεται το «συχώριο»: για την ανάπαυση των ψυχών των συγγενών τους οι πιστοί φέρνουν στην εκκλησία κρέας ψητό, κρασί και ψωμί τα οποία έχει ευλογήσει (“διαβάσει”) ο παπάς και τα προσφέρουν στους παρευρισκόμενους. Χαρακτηριστικό έθιμο του νησιού είναι αυτό της “Κούνιας”. Την Κυριακή του Πάσχα, στην πλατεία του νησιού, στήνεται μία κούνια στην οποία αιωρούνται αγόρια και κορίτσια ντυμένα με παραδοσιακές στολές με απώτερο σκοπό την υπόσχεση γάμου.
- Στη **Μήλο** στο χωριό Πλάκες το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής γίνεται η αναπαράσταση της Αποκαθήλωσης του Χριστού. Την Κυριακή του Πάσχα πραγματοποιείται το «κάψιμο του Ιούδα», έθιμο που έχει τις ρίζες του στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους. Την ίδια μέρα λαμβάνει χώρα το έθιμο του «μπαρουτιού» στις αυλές των εκκλησιών του Αγίου Σπυρίδωνα (Τριοβάσαλος) και του Αγίου Γεώργιου (Πέρα Τριοβασάλος).
- Στη **Μύκονο** οι γυναίκες ασπρίζουν τα σπίτια και πλάθουν τα «Λαζαράκια» ψωμάκια σε σχήμα ανθρώπων. Τη Μεγάλη Παρασκευή γίνεται η περιφορά του Επιταφίου στο Ματογιάννι και το Μεγάλο Σάββατο η Ανάσταση στο μικρό μοναστήρι του Παλαιοκάστρου στην Άνω Μερά και στη Μητρόπολη της Αλευκάντρας. Την ημέρα του Πάσχα οι κάτοικοι διασκεδάζουν στα σπίτια τους και το απόγευμα στη πλατεία του νησιού καίνε τον «Ιούδα». Σειρές με υπαίθριες σούβλες στήνονται στο Γιαλό και στην Άνω Μερά.

ΚΑΨΙΜΟ ΙΟΥΔΑ ΣΤΗ ΣΙΦΝΟ

- Στη **Νάξο** το Πάσχα γιορτάζεται σε όλα τα μοναστήρια και τις εκκλησιές του νησιού με θρησκευτική κατάνυξη. Την Μεγάλη Παρασκευή οι κοπέλες καθαρίζουν τις εκκλησιές, στολίζουν τον Επιτάφιο και μετά ακολουθεί η περιφορά. Στο πασχαλινό τραπέζι ξεχωρίζει το παραδοσιακό «μπατούδο», κασικιάκι γεμιστό με εντόσθια, λαχανικά, ρύζι, αυγά και τυρί ψημένο στο φούρνο.
- Στην **Πάρο**, στη Μάρπησσα η περιφορά του Επιταφίου συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όλων των επισκεπτών του νησιού. Πλήθος κόσμου ψάλλοντας τα Εγκώμια του Επιταφίου, ακολουθεί την περιφορά στα γραφικά δρομάκια του χωριού. Στη διαδρομή αυτή, μπορεί κανείς να θαυμάσει τις [«Αναπαραστάσεις» από τα Πάθη του Χριστού](#), όπου μικροί και μεγάλοι ντυμένοι Ρωμαίοι στρατιώτες ή μαθητές του Χριστού, αναπαριστάνουν εκπληκτικά σκηνές από την είσοδο στα Ιεροσόλυμα, το Μυστικό Δείπνο, την προσευχή στο Όρος των Ελαιών, το Μαρτύριο της Σταύρωσης και την Ανάσταση. Η Ανάσταση γιορτάζεται με κοδοнокρουσίες και πλήθος πυροτεχνημάτων και βεγγαλικών. Το μεσημέρι, στο γήπεδο της Μάρπησσας, διοργανώνεται το Τραπέζι της Αγάπης με τον παραδοσιακό

οβελία και νησιώτικο γλέντι.

- Στη **Σαντορίνη** το Σάββατο του Λαζάρουστις πλατείες των χωριών οι κάτοικοι στήνουν τον Λάζαρο, έναν πελώριο ξύλινο σταυρό τυλιγμένο με αλισμαρί και λουλούδια. Το πρωί της Μεγάλης Παρασκευής οι κοπέλες των χωριών στολίζουν τον Επιτάφιο με λουλούδια. Στην Οία, όλες οι Ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας γίνονται στην Παναγία την Πλατσανή, την εκκλησία της πλατείας. Στο χωρίο Πύργος μετά την Αποκαθήλωση βγαίνει το «Τάνταλο» στους δρόμους του χωριού για να αναγγείλει το γεγονός και οι καμπάνες ηχούν πένθιμα. Η περιφορά του Επιταφίου στον Πύργο σημαίνεται από μικρές φωτιές σε λυχναράκια. Οι γυναίκες από τις αυλές των σπιτιών ραίνουν την πομπή του Επιταφίου με ροδόνερο. Το Μεγάλο Σάββατο μετά την Ανάσταση όλοι, με μια κουτσούνα και ένα κόκκινο αυγό, πάνε στα σπίτια τους για να φάνε τα «σγαρδούμια». Την Κυριακή του Πάσχασε αρκετά χωριά του νησιού γίνεται το λαϊκό δικαστήριο του «Οβραίου» (πάνινο ομοίωμα ανθρώπου) ο οποίος καταδικάζεται σε θάνατο, κρεμιέται και καίγεται από τους κατοίκους με αυτοσχέδια δυναμιτάκια και βαρελότα. Στο Εμπορείο οι κάτοικοι βγαίνουν στους δρόμους χτυπώντας μεταλλικά αντικείμενα, ώστε να ξορκίσουν το «κακό».
- Στη **Σέριφο** το Μεγάλο Σάββατο το βράδυ όλες οι οικογένειες πηγαίνουν στην εκκλησία με ένα καλαθάκι μέσα στο οποίο τοποθετούν τυρί, κουλούρια και τόσα κόκκινα αυγά όσα τα μέλη της οικογένειας. Μετά τα τέλος της λειτουργίας οι πιστοί μεταφέρουν το αναστάσιμο φως με λαμπάδες ή λιχνοφάναρα και επιστρέφουν στο σπίτι τους όπου με τη φλόγα σχηματίζουν έναν σταυρό στο ανώφλι της πόρτας. Κατόπιν τσουγκρίζουν τα κόκκινα αυγά τρώγοντας ο καθένας από ένα, τελειώνοντας έτσι τη νηστεία. Το Μεγάλο Σάββατο, μετά την Ανάσταση, φτιάχνουν ένα ομοίωμα του Ιούδα το οποίο καίνε συμβολικά.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΗ ΣΥΡΟ

- Στη **Σίφνο** υπάρχει το έθιμο του αναστάσιμου «χαιρετισμού» που διαρκεί σαράντα ημέρες. Την Μεγάλη Πέμπτη οι νοικοκυρές ετοιμάζουν τα παραδοσιακά «πουλιάτης Λαμπρής» (πασχαλινές κουλούρες σε διάφορα σχήματα ζώων και πουλιών) στολισμένα με κόκκινα αυγά. Κατά την εσπερινή ακολουθία, όταν ο παπάς διαβάσει το Έκτο Ευαγγέλιο, οι νέοι και οι νέες φεύγουν από την εκκλησία για να ανάψουν τα καντήλια των ξωκλησιών. Επιστρέφουν αργότερα για να στολίσουν τον Επιτάφιο. Το Μεγάλο Σάββατο και η Δεύτερη Ανάσταση, την Κυριακή του Πάσχα, είναι ιδιαίτερα κατανυκτικές στην Μονή της Παναγίας της Βρυσιανής, στην Παναγία την Κόχη στον Αρτεμώνα και σε άλλες εκκλησίες και ξωκλήσια του νησιού. Το πασχαλιάτικο αρνί στη Σίφνο ψήνεται στο «μαστέλο» (πήλινο δοχείο) με άνηθο και ντόπιο κόκκινο κρασί. Στο εορταστικό τραπέζι θα βρούμε επίσης τη σπιτική ξινομυζήθρα και τη μελόπιτα, ένα τοπικό γλύκισμα από μέλι, μυζήθρα και αυγά. Το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα στην κεντρική πλατεία της Απολλωνίας οργανώνεται από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Σίφνου το κάψιμο του Ιούδα. Σε ορισμένα χωριά γίνονται «τα τσουνία», ένα παιχνίδι ανά ζεύγη όπου με μια ξύλινη μπάλα οι παίκτες επιχειρούν να ρίξουν κάτω τα εννιά ξύλινα «τσούνια».
- Στη **Σύρο** οι δύο θρησκευτικές κοινότητες του νησιού, η

Ορθόδοξη και η Καθολική, γιορτάζουν μαζί το Πάσχα. Στην Άνω Σύρο οι Επιτάφιοι των Καθολικών ξεκινούν από τον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Γεωργίου. Στην Ερμούπολη ο επιτάφιος των Καθολικών ξεκινάει από τον ενοριακό Ναό της Ευαγγελίστριας, οι επιτάφιοι των Ορθοδόξων από τις ενορίες Αγίου Νικολάου, Κοιμήσεως και Μεταμορφώσεως, περιφέρονται και συναντώνται στην Πλατεία Μιαούλη, όπου γίνεται δέηση. Κατά την περιφορά των ορθόδοξων Επιταφίων ακολουθούν τη λιτανεία πιστοί με κοντάρια όπου βρίσκονται κρεμασμένα χιτώνας, σφουγγάρι και ζάρια, συμβολίζοντας τα πάθη του Χριστού. Στην ορθόδοξη εκκλησία της Ανάστασης, στο λόφο Βροντάδο της Ερμούπολης, η Πρώτη Ανάσταση, το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου, συνοδεύεται από ηχηρά χτυπήματα των στασιδιών. Μετά τη λειτουργία της Ανάστασης, οι Καθολικοί κάνουν την περιφορά του αγάλματος του Ιησού τοποθετημένου σε χρυσό ανοικτό κουβούκλιο καλυμμένο με βιολέτες, λεμονανθούς και πασχαλιές και ακολουθούν τα πολύχρωμα λάβαρα των διαφόρων αδελφοτήτων.

- Στη **Σχοινούσα** την ημέρα του Πάσχα όλοι οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στην κεντρική πλατεία και παίζουν «μπίλιους», παραδοσιακό παιχνίδι παρόμοιο του «μπόουλινγκ».
- Στην **Τήνο** στο Σκλαβοχώρι η περιφορά του Επιταφίου τη Μεγάλη Παρασκευή είναι απλή και κατανυκτική. Την ίδια μέρα, στη Χώρα, οι περιφορές των Επιταφίων συγκλίνουν στη μαρμάρινη εξέδρα της παραλίας. Ο Επιτάφιος της Ενορίας του Αγίου Νεκταρίου καταλήγει μέσα στη θάλασσα, στη περιοχή Καλάμια στα Κιόνια! Τη Δευτέρα του Πάσχα στο χωριό Κτικάδο αναβιώνει το παλιό έθιμο «Τραπέζι της Αγάπης», ένα γιορταστικό τραπέζι με πασχαλινά εδέσματα. Τη Πέμπτη του Πάσχα στο χωριό Βώλακα (Βωλάξ), στο καθολικό ξωκλήσι της Παναγίας Καλαμάν, μετά την θεία λειτουργία, γίνεται λαμπρό πανηγύρι με μουσική και πασχαλινούς μεζέδες.
- Στη **Φολέγανδρο** το Μεγάλο Σάββατο όλα τα σπίτια είναι ανοικτά για να δεχτούν την ευλογία της εικόνας της

Παναγιάς της οποίας η περιφορά διαρκεί τρεις μέρες και ξεκινάει την Κυριακή του Πάσχα από τη Χώρα και τα στενά του Κάστρου με ομοβροντίες βεγγαλικών. Τη δεύτερη ημέρα η εικόνα περνάει από την Άνω Μεριά και τις αγροικίες, ενώ την τρίτη μέρα κατευθύνεται στον Πετούση και στο Λιβάδι για να καταλήξει στον Καραβοστάση όπου ο ιερέας ευλογεί τα σπίτια και όλα τα σκάφη που βρίσκονται στο λιμάνι. Το βράδυ η εικόνα επιστρέφει στο μοναστήρι της Παναγίας όπου παραμένει μέχρι το επόμενο Πάσχα.

25η Μαρτίου: Γιατί τρώμε μπακαλιάρo σκορδαλιά τη συγκεκριμένη ημέρα ;

[Μπακαλιάρος και μάλιστα συνοδεία σκορδαλιάς είναι το φαγητό που δεσπόζει στο τραπέζι της 25ης Μαρτίου- Γιατί όμως;](#)

Η Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι η παλαιότερη και πιο αυστηρή χρονική περίοδος νηστείας για την ορθόδοξη εκκλησία. Στην έναρξη της καθιέρωσης της, περί τον 4ο αιώνα μ.Χ., προβλεπόταν μάλιστα κατά τα μοναχικά πρότυπα ξηροφαγία, με τους πιστούς να τρώνε μόνο μια φορά την ημέρα κι αυτή μετά τις 3 το μεσημέρι.

Μέσα στην περίοδο της Τεσσαρακοστής η νηστεία καταλύεται, διαφοροποιείται δηλαδή, τρεις φορές, δίνοντας μια ευκαιρία στους πιστούς για ενδυνάμωση μιας και η νηστεία αυτή είναι η πιο αυστηρή.

Η πρώτη από αυτές τις εξαιρέσεις είναι ανήμερα της εορτής του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, όπως έχει καθιερωθεί η 25η

Μαρτίου. Πρόκειται για μια χαρμόσυνη εορτή μέσα στην περίοδο του πένθους της Σαρακοστής και επειδή είναι θεομητορική εορτή, αφιερωμένη στην Παναγία και ως εκ τούτου ιδιαίτερα σημαντική, καταλύονται το ψάρι, το έλαιο και ο οίνος.

Όσον αφορά τη δεύτερη ημέρα διαφοροποίησης της νηστείας, αυτή είναι η Κυριακή των Βαΐων, η οποία είναι Δεσποτική εορτή, αφιερωμένη δηλαδή στον επίγειο βίο του Ιησού, οπότε οι πιστοί καταναλώνουν και πάλι ψάρι, λάδι και κρασί.

Κατάλυση του λαδιού γίνεται και τη Μεγάλη Πέμπτη, εις ανάμνηση της παραδόσεως του μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας από τον Ιησού Χριστό. Μάλιστα, τη Μεγάλη Πέμπτη τελείται και η θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου, η οποία τελείται μόλις 10 φορές το χρόνο.

Το έθιμο του μπακαλιάρου

Παραδοσιακό έδεσμα της ημέρας του Ευαγγελισμού, η οποία έχει πια διττή σημασία για τον Ελληνισμό, καθώς συμπίπτει από το 1838 με τον εορτασμό της Επανάστασης του 1821, είναι ο μπακαλιάρος και μάλιστα συνοδεία της γνωστής σκορδαλιάς.

Η εξήγηση για τη γευστική αυτή συνήθεια είναι αρκετά απλή κι έχει να κάνει κυρίως με την αδυναμία των κατοίκων της ενδοχώρας να προμηθεύονται άμεσα και οικονομικά φρέσκο ψάρι. Παρά το ότι ο μπακαλιάρος δεν είναι ένα «ελληνικό» ψάρι, καθώς απαντάται κυρίως στις ακτές του βορειοανατολικού Ατλαντικού, το γεγονός ότι γίνεται παστός τον καθιστά ένα τρώσιμο φθηνό κι εύκολο στη συντήρηση.

Ο μπακαλιάρος έφτασε στο ελληνικό τραπέζι περί τον 15ο αιώνα και καθιερώθηκε άμεσα ως το εθνικό φαγητό της 25ης Μαρτίου, καθώς με εξαίρεση τα νησιά μας, το φρέσκο ψάρι αποτελούσε πολυτέλεια για τους φτωχούς κατοίκους της ηπειρωτικής Ελλάδας. Έτσι, ο παστός μπακαλιάρος, που δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη συντήρηση, αποτέλεσε την εύκολη και φθηνή συνάμα λύση, έθιμο που κρατά μέχρι τις μέρες μας.

ΠΗΓΗ: <http://www.newsbomb.gr>

ΗΠΕΙΡΟΣ: Ιστορία και καταγωγή, με στοιχεία

**ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ ΕΝΑ ΠΡΩΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΚΥΡΙΩΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ
ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΜΕ ΟΣΕΣ ΣΟΒΑΡΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ
ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ.**

**ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΟΜΩΣ ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗ
ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ, ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠ'ΟΨΗ ΟΤΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΗΡΞΑΝ Η
ΚΑΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΦΥΛΕΣ ΟΠΩΣ ΟΙ ΤΣΑΜΗΔΕΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ
ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΗ ΣΤΙΓΜΗ.**

1η εκδοχή

ΠΗΓΗ: http://ellines-albanoi.blogspot.gr/2010/11/blog-post_15.html

Για την προέλευση των Ηπειρωτών, οι γνώμες διχάζονται. Οι περισσότεροι μελετητές υποστηρίζουν ότι κατάγονται από βάρβαρους Ιλλυριούς που κατέβηκαν από το Βορρά, ενώ μερικοί πιστεύουν ότι ήταν εξυπαρχής Έλληνες. Ο Θουκυδίδης τους ονομάζει «βαρβάρους» και «βαρβαρογλώσσους'', αλλ' αυτό δεν

αποτελεί ατράνταχτη απόδειξη μη ελληνικότητας, μια που ο ίδιος χαρακτηρίζει «βαρβάρους» και τους Ακαρνάνες, ενώ άλλοι αρχαίοι συγγραφείς δε θεωρούσαν Έλληνες ούτε τους Αιτωλούς.

Οπωσδήποτε, από τον 4^ο αιώνα πχ. αρχίζει ένας ραγδαίος εξελληνισμός όλων των ηπειρωτικών φύλων και μετά το 375 πχ., οπότε ο βασιλιάς των Μολοσσών Αλκέτας ίδρυσε τη Μεγάλη Ηπειρωτική Συμμαχία, οι χωριστές ονομασίες ξεχνιούνται, για ν' αποκτήσουν οριστικά οι κάτοικοι της περιοχής το κοινό όνομα Ηπειρώται.

Έρχεται ύστερα η μακεδονική Περίοδος και ο Φίλιππος Β' έχει στο πλευρό του, σύζυγο και βασίλισσα, μια Ηπειρώτισσα, την Ολυμπιάδα, που θα δώσει το φως στον κατακτητή Αλέξανδρο κάτι, ωστόσο, που δε σώζει την Ήπειρο από την υποταγή στους τρομερούς Μακεδόνες. Λίγο αργότερα, την εποχή του αλληλοσπαραγμού των αλεξανδρινών επιγόνων, η Ήπειρος θα γεννήσει έναν εκπληκτικό στρατιωτικό εγκέφαλο, για μερικούς ισάξιο του Αλέξανδρου, τον Πύρρο.

Ο Βασιλιάς Πύρρος (318 -272 πχ.) ήταν ο άνθρωπος που γεννήθηκε για να κάνει μεγάλα έργα και τελικά δεν έκανε ούτε μικρά, όπως έχει συμβεί και θα συμβαίνει πάντα με τόσους και τόσους συνανθρώπους του. Η αιτία ήταν ότι τα μοναδικά προσόντα του εξουδετερώνονταν από τα μοναδικά ελαττώματά του. Ολόκληρη η ζωή του Πύρρου υπήρξε μια ατέρμονη επεισοδιακή Περιπέτεια. Έχασε το θρόνο του μόλις 12χρονος και κατέφυγε στην αυλή ενός συγγενή του βασιλιά των Ιλλυριών, που τον μεγάλωσε και, αργότερα, τον βοήθησε να ξανακερδίσει την ηγεμονία της Ηπείρου. Η πρώτη του δουλειά ως ενήλικος πια μονάρχης ήταν να επιχειρήσει έναν αστραπιαίο πόλεμο στη Μακεδονία και να την κυριέψει, χωρίς όμως να καταφέρει και να την κρατήσει.

Νικητής διωγμένος από τη χώρα που νίκησε, αποφασίζει να επαναλάβει στη Δύση τα κατορθώματα του Αλέξανδρου στην Ανατολή κι εκστρατεύει στην Ιταλία, με συμμάχους τους

Ταραντίνους, που τους είχαν επιτεθεί οι Ρωμαίοι. Έχοντας μαζί του ελέφαντες, όπλο άγνωστο μέχρι τότε στην ιταλική χερσόνησο, πανικοβάλλει τις Ρωμαϊκές λεγεώνες και τις νικάει δυο φορές, στην Ηράκλεια και στο Άσκλο (280-279 π.χ.), αλλά με τόσο βαριές δικές του απώλειες, ώστε να τρομάξει και ο ίδιος και να προφέρει την ιστορική εκείνη φράση που μας έχει διασώσει ο βιογράφος του Πλούταρχος: “Άλλη μια τέτοια νίκη και χαθήκαμε!”

2η εκδοχή

ΠΗΓΗ: <http://taneatismikrospilias24.weebly.com/iotasigmatauo-micronrhoiotakappaalpha/first-post>

Πριν από 12-25 χιλιάδες έτη περίπου, στον χώρο του Αιγαίου εκτεινόταν μια μεγάλη κοιλάδα, που χωριζόταν από δύο μεγάλες λίμνες. Η κοιλάδα αυτή που ονομαζόταν Αιγηίδα, είχε εύκρατο κλίμα και ιδανικές συνθήκες ζωής. Η Αιγηίδα που υπήρξε το λίκνο της Ελληνικής Φυλής, κατακλύσθηκε από νερά θαλάσσης και τη θέση της κατέλαβε το Αιγαίο πέλαγος...

Τα αίτια του καταποντισμού της Αιγηίδας ήταν πιθανόν μεγάλης έκτασης ηφαιστιακή δράση, που είχε ως αποτέλεσμα την ανύψωση της στάθμης των θαλασσών και την πρόκληση κατακλυσμού. Πολλοί όμως από τους κατοίκους της Αιγηίδας κατάφεραν να σωθούν. Κάποιοι κινήθηκαν βόρεια και έφτασαν στην Κεντρική Ευρώπη, άλλοι πέρασαν στην Μ.Ασία ενώ κάποιοι άλλοι παρέμειναν στα νησιά που σχηματίστηκαν μετά τον κατακλυσμό. Οι πληθυσμοί που πήγαν στην Κεντρική Ευρώπη

διατήρησαν –όσο ήταν δυνατόν βέβαια- την επαφή τους με όσους έμειναν πίσω και μετά από χιλιάδες χρόνια οι απόγονοι τους επέστρεψαν στην Ελληνική Χερσόνησο.

Γύρω στο 2500π.Χ. τα ελληνικά αυτά φύλλα που επιστρέφουν από την Κεντρική Ευρώπη βρίσκονται εγκατεστημένα στην Β.Πίνδο, όπου από εκεί αφού ξεχωρίζουν σε τρεις βασικές ομάδες αρχίζουν μια νέα πορεία προς νότον.

Ένα από αυτά τα φύλα, οι Μακεδόνες, θα διασπαστούν σε επιμέρους ομάδες, μια από τις οποίες θα παραμείνει και θα εξαπλωθεί σ' ολόκληρο τον Ηπειρωτικό χώρο, όπου αφού αναμειχθεί με τα γηγενή άλλα ελληνικά φύλα θα εγκατασταθεί εκεί μόνιμα. Από αυτή την ανάμειξη των πρωτοελληνικών πληθυσμών προήλθε το ελληνικό φύλο των Ηπειρωτών.

Από τις αρχές της δεύτερης χιλιετηρίδας π.χ. στη Ήπειρο, σύμφωνα με τον ιστοριογράφο Θεόπομπο (400π.Χ) κατοικούν 11 ελληνικά φύλα τα οποία ήταν:

οι Χάονες που κατοικούσαν στις ακτές του Ιονίου από τις παραλίες της Χειμάρρας μέχρι την περιοχή των Φιλιατών,

οι Θεσπρωτοί από Φιλιάτες-Παραμυθιά μέχρι την Πάργα,

οι Κασσιωπαίοι από την Πρέβεζα μέχρι τον Αμβρακικό Κόλπο,

οι Αμφιλόχιοι, οι Μολοσσοί που κατοικούσαν στην κοιλάδα των Ιωαννίνων, οι Αθαμάνες που κατοικούσαν στην περιοχή των Τζουμέρκων, οι Αίθικες στην οροσειρά της Πίνδου,

οι Τυμφακοί στις κοιλάδες μεταξύ Λίγκου-Λάκμου και Καμβουνίων Όρεων, οι Ορέστες που κατοικούσαν στα ορεινά της Χαονίας, οι Παραναίοι στην περιοχή των Ζαγορίων και

οι Αττιντάνες στις κοιλάδες του Άψου και του Αωού.

Μετά την επικράτηση των Μολοσσών το 375π.Χ., όλα τα παραπάνω φύλα συμπίχθηκαν και δημιούργησαν τη Συμμαχία των Ηπειρωτών.

3η εκδοχή

ΠΗΓΗ: <http://www.greeks-albanians.com/top-greeks-albanians/g-r-m-ga-epi/419-robert-browning>

Ο καθηγητής Robert Browning στη σελίδα 12 του βιβλίου του «Η ελληνική γλώσσα μεσαιωνική και νέα», το οποίο έχει εκδοθεί μεταφρασμένο στην ελληνική από τις εκδόσεις Παπαδήμα, γράφει τα εξής για ελληνο-ιλλυριακή καταγωγή των αρχαίων Ηπειρωτών καθώς και για την πιθανότητα του να ήταν η αρχαία μακεδονική ή μια παρεκκλίνουσα ελληνική διάλεκτος ή μια ξεχωριστή «ινδοευρωπαϊκή γλώσσα», συγγενής προς την ελληνική. Γράφει συγκεκριμένα:

«Στην αρχαιότητα δεν υπήρχε ομοφωνία ως προς το αν ήταν οι Μακεδόνες Έλληνες ή όχι. Ο Ηρόδοτος 1.56, 8.43 αναφέρει ότι η καταγωγή τους ήταν δωρική. Ο Θουκυδίδης 4.124-7 υποστηρίζει ότι ήταν “βάρβαροι”. Το ίδιο και ο Ισοκράτης, Φίλιππος 106-8 και ο Δημοσθένης. Η συζήτηση γίνεται κυρίως για τον πολιτισμό και την πολιτική και όχι για τη γλώσσα. Υπάρχει σαφής μαρτυρία ότι η μακεδονική δεν γινόταν αμέσως κατανοητή από τους περισσότερους Έλληνες (Πλούταρχος, Αλεξ. 51.4, Ευμένης 14, Curtius Rufus 16.9.37, Λίβιος 31.29 κ.λπ.). Οι υποτιθέμενες μακεδονικές λέξεις, τα κύρια ονόματα και τα τοπωνύμια δεν δίνουν μια ξεκάθαρη λύση. Η πιθανότερη υπόθεση είναι πως η μακεδονική ήταν ή μια παρεκκλίνουσα ελληνική διάλεκτος ή μια ινδο-ευρωπαϊκή γλώσσα που συγγένευε στενά με την ελληνική. Πβ. Katicic (1976) 100-16. Η γλώσσα των Ηπειρωτών χαρακτηρίζεται επανειλημμένα στην αρχαιότητα

σαν μη ελληνική (Θουκυδίδης 1.47, 1.51, 2.80) κλπ., Στράβων 8.1.3).

Κι όμως οι Ηπειρώτες συνδέονταν με την καταγωγή διαφόρων ελληνικών κοινοτήτων. Στην Ήπειρο μπορεί κάλλιστα να συντελέστηκε μια φυλετική και γλωσσική ανάμιξη: κάποιες φυλές μιλούσαν ελληνικά, άλλες ιλλυρικά ή κάποια άλλη γλώσσα (πβ. Hammond, 1967, 423, Katitic, 1976, 120-7)»

Να συμπληρώσουμε ότι ενώ ο Στράβων έγραψε το περιβόητο «Έστιν ουν Ελλάς και η Μακεδονία», δεν θεωρούσε ελληνική περιοχή την Ήπειρο και παρέθετε γεωγράφους που θεωρούσαν ότι η Ελλάς αρχίζει από την Αιτωλοακαρνανία, καθώς και ότι έγραφε ότι οι Ηπειρώτες ήταν δίγλωσσοι, κάτι που συνηγορεί υπέρ της θέσης ότι οι Ηπειρώτες ήταν ένα μείγμα ελληνόφωνων και ιλλυριόφωνων φυλών.

* Ο Robert Browning σπούδασε στην Kelvinside Academy της Γλασκώβης (1931-1935), όπου αρίστευσε στις κλασικές σπουδές. Φοίτησε επίσης στο Κολλέγιο Balliol της Οξφόρδης (1935-1939). Δίδαξε στο κολλέγιο Merton της Οξφόρδης από το 1946 έως το 1947 και κατόπιν ως υφηγητής της κλασικής φιλολογίας στο University College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου από το 1947 έως το 1965. Από το 1965 ως την αφυπηρέτησή του ήταν καθηγητής Κλασικών Σπουδών και Αρχαίας Ιστορίας στο Κολλέγιο Birkbeck του ίδιου Πανεπιστημίου. Είναι μέλος του Συμβουλίου για την προώθηση των Ελληνικών και Λατινικών Σπουδών, μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας, καθώς και πρόεδρος της αγγλικής επιτροπής για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα στην Ελλάδα. Ο καθηγητής Browning επισκέφθηκε πολλές φορές την Ελλάδα και την Κύπρο. Συνεργάστηκαν σε πολλά επιστημονικά, εγκυκλοπαίδειες και λεξικά παγκοσμίου κύρους και δημοσίευσε τα έργα:

1. Notes on Byzantine Proemia, Βιέννη, 1966
2. Byzantine Literature, στους D. R. Dudley και D. M. Lang (εκδ.), The Penguin Companion to Literature 4, Harmond'sworth, 1969,

3. Medieval and Modern Greek,Λονδίνο, 1969
4. Justinian and Theodora,Λονδίνο, 1971
5. Byzantine and Bulgaria,Λονδίνο1975
6. Studies on Byzantine History, Literature and Education,Λονδίνο1977
7. The Byzantine Empire,Λονδίνο1980